

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ“ бр. 58/00 и 44/02) и член 30 од Законот за основно образование („Сл. весник на РМ“ бр. 103/08), министерот за образование и наука донесе наставна програма по предметот *ликовно образование* за II одделение на деветгодишното основно образование за учениците со аутизам.

АДАПТИРАНА НАСТАВНА
ПРОГРАМА ЗА
УЧЕНИЦИТЕ СО АУТИЗАМ

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

II ОДДЕЛЕНИЕ

ЛИКОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, мај 2009

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО П ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да запознава нови зборови и термини кои се користат во наставата по ликовно образование;
- да применува разни материјали и техники за цртање, сликање, моделирање, градење и визуелни комуникации во ликовното изразување;
- да ги искажува самостојно и слободно своите сознанија, доживувања и впечатоци, мисли и фантазија со помош на ликовниот јазик и творештво;
- да се оспособува да направи избор на идеја, активност и средства и да состави ликовна творба;
- да умее да искажува различни емоции преку ликовно изразување;
- да развива културно-хигиенотехнички и работни навики;
- да развива потреба за чување и облагородување на својата околина;
- да умее вербално да ја објасни ликовната творба;
- да се запознава со културното наследство од различни етнички заедници;
- да се запознава со компјутерската техника за цртање линии и разни форми.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ЦРТАЊЕ (ориентационо 20 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се погтикнува преку цртежот да искажува мисли, расположение; - да стекнува навики за правилно држење на телото при цртање; - да ги препознава и именува подлогите и цртачките материјали; - да се охрабрува и мотивира да ги користи средствата и цртачкиот материјал; - да развива чувство за линијата низ спонтано ликовно творење; - да воочува и разликува форми, линии и големини во природата; - да помни и применува контурна линија; - да го опишува со свои зборови цртежот (како го доживува); - да црта мотив од народното творештво (вез, шара и сл.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Основни ликовни средства за цртање и нивната употреба - Ликовни елементи во цртањето - Цртање 	<ul style="list-style-type: none"> - Сенчење, - детаљ. 	<ul style="list-style-type: none"> - При прошетки ја набљудува и запознава непосреднага околина и ги забележува нејзините ликовни карактеристики (контури, линии, форми, големини и др.). - Забележува детали и ги претставува во просторот (пред-зад, горедолу, лево-десно). - Црта линии со различна дебелина, правец, интензитет и прецизност и ги применува во ликовна целина. - Црта со различни моливи (ХБ, Б1 до Б12), набљудува и заклучува со каков интензитет, прецизност и квалитет е линијата, зависно од моливот што се користи. - Истражува со различни материјали по различни ликовни подлоги (песок, снег, стара хартија и сл.). - Црта по набљудување, помнење и Фантазија. - Црта контурна линија. - Учествува во цртање на групен цртеж. - Црта шара од народен вез. - Црта по свој избор.

СЛИКАЊЕ (ориентационо 28 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива осетливост за присуство на бојата на предмети во природата и уметничките дела; - да се поттикнува да ракува со основни сликарски материјали (хартија, ткаенина, четка); - да се оспособува самостојно да ги применува сликарските техники; - да ги знае основните бои и истите да ги примени за добивање на секундарните бои; - да изразува контраст (светло-темно); - да ги развива и негува хигиено-техничките и работните навики. 	<ul style="list-style-type: none"> - Основни средства за сликање и нивната употреба - Сликање - Колаж 	<ul style="list-style-type: none"> - Секундарни бои, - контраст, - светло-темно - колаж. 	<ul style="list-style-type: none"> - Низ прошетки се поттикнува да го набљудува, воочува и забележува богатството на боите го природата. - Го подготвува просторот каде слика (во катчето за таа намена во структурираната училница). - Бои со различни четки и ги открива нивните својства. - На подлоги од хартија (различни по форма, формат, големина, боја, дебелина) слика со бои. - Споредува траги што сликарските бои ги оставаат на разновидни подлоги. - Дирекно слика со четки и бои и со пастел без претходно да го црта мотивот со молив. - Слика на темна подлога со светли бои и тонови (применува контраст). - Истражува како се добиваат секундарните бои (портокалова, виолетова, зелена). - Вежби за ракување со ножици и користење лепак. - Изработува композиција со ко-

			<p>лаж по сопствена замисла.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Слободно ги користи ликовните материјали, игра експериментира и комбинира по сопствена фантазија. - Воочува во непосредната околина контраст на светло и темно. - Слика по доживеано. - Го воочува значењето на боите и индивидуално креативно ги применува во комбинација со форми, текстуре и др.. - Изработува дезен за предмет што се користи во секојдневието. - Посетува ликовна изложба во училиштето и во други ликовни институции.
--	--	--	---

ОБЛИКУВАЊЕ ВО ПРОСТОРОТ, МОДЕЛИРАЊЕ И ГРАДЕЊЕ (ориентационо 10 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се освојува за моделирање; - да ја набљудува и истражува околината и да ги забележува ликовните карактеристики на формите; - да ги открие карактеристиките на материјалите преку визуелни, тактилни и други сетила; 	<p>Основни средства за моделирање</p> <p>Моделирање</p> <p>Основни средства за обликување</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Моделирање - фигура - празно-полно - вдлабнато-испакнато - отворено-затворено - издупчено - маска 	<ul style="list-style-type: none"> - Моделира со глина, глиномол, пластелин, тесто едноставни форми од природата. - Моделира едноставни форми (топка, коцка, плодови, чинија и др.). - Обликува сложени форми (собраќајни средства и др.). - Истражува со ликовните материјали

<ul style="list-style-type: none"> - да моделира тридимензионални форми (едноставна и сложена форма); - да стекнува елементарно искуство за карактеристиките на одделни предмети: едноставен-сложен, аглест-валчест, полн-празен, голем-мал; - да се оспособува за правилно користење на средствата и помагајата за моделирање и градење; - да се оспособува за тридимензионално ликовно изразување од разновиден материјал; - да види скулптура. 	<p>Обликување</p>	<ul style="list-style-type: none"> - внатрешен и надворешен простор - каширање - макета - скулптура 	<p>со постапки на додавање, одземање, втиснување, длабење...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Моделира разни форми со различна големина и волумен (мајка со дете, сообраќајни средства, кокошка и пилиња и др.). - Моделира со глина геометриски форми и ги компонира во ликовна целина. - Обликува и конструира разни макети со разновиден материјал (училиште, мојот дом, селски двор, мојата населба, сообраќај и сл.) и изразува надворешен простор). - Комбинира и составува со разни предмети и изразува внатрешен простор (мојата училиница, мојата соба). - Изработува разни форми со каширање.
--	-------------------	---	--

ПЕЧАТЕЊЕ (ориентационо 6 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да избира предмети со кои ќе печати; - да печати самостојно и да учествува во изработка на печатите; - да печати со природни материјали и да заклучи дека може да се повтори истата форма (ритам); - самостојно да исцртува и сече еле- 	<p>Основни материјали за печатење</p> <p>Печатење</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Печатење - печат (шаблон) - отпечаток - форма - картон печат - шара (декорација) 	<ul style="list-style-type: none"> - Избира предмети и природни материјали: листови од растенија, плодови, школки, бои, подлоги и печати со нив. - Изработува шаблон за картон печат и се запознава со процесот на печатење.

<p>менти за картон печатот; - да изработи самостојно моноптиција.</p>			<p>- Истражува со печатење при што со повторување на истиот огпечачок со користење на ритам добива шара (декорација). - Самостојно изработува моноптицијата. - Креативно ја доработува моноптицијата со бојење.</p>
---	--	--	---

ВИЗУЕЛНИ КОМУНИКАЦИИ И ДИЗАЈН (ориентационо 8 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученокот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да воочува ликовни вредности (украси, шари, бои) на предметите од секојдневната употреба; - да открива дека предметите во неговото окружување имаат употреблива и практична функција и естетски се обликувани; - да дизајнира предмети за секојдневна употреба; - да се запознава со примената на компјутерот при изработка на дизајн. 	<p>Дизајн Визуелни комуникации</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Декорирање - дезен (шара) - украс - накит 	<ul style="list-style-type: none"> - Декорира предмети (чаршав, салфетка, тапет, шалче). - Декорира разни украсни предмети при што внесува ритам и колорит (чаши, чинии, украси). - Изработува новогодишни украсни предмети од разни амбалажи. - Изработува оригами. - Изработува дезен (шара) за текстил (чаршав, салфетка, тапет, шалче). - Декорира предмети за секојдневна употреба. - Изработува украсни предмети (накит, новогодишни украси).

			- Декорира амбалажа. - Го користи компјутерот за изработка на шара.
--	--	--	--

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставните содржини од предметот ликовно образование даваат можност за интегрирано целно и содржинско поврзување со наставните предмети: мајчин јазик, математика, запознавање на околината, музичко и физичко и здравствено образование. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности.

Најголем број од учениците со аутизам многу често, воопшто не прифаќаат и/или несоодветно „одговараат“ на одредени стандардни методи на учење и поучување.

Обезбедување соодветен „педагошки амбиент“ кој е добро структуриран согласно неговите/нејзините потреби е еден од предусловите за напредување на ученикот/ученичката. Покрај тоа, треба да се изготват соодветни индивидуализирани програми со јасно дефинирани цели кои нудат можности за нивно модифицирање во зависност од низа фактори кои можат да се појават во текот на реализацијата на воспитно-образовниот процес особено ако се има во вид хетерогеноста на причините и манифестациите на ученицетесо аутизам (не постои пристап или систем кој би бил универзално ефикасен и подеднакво ефикасен за сите. Индивидуалниот образовен план наставникот (во соработка со родителите) треба да ги „третира“ областите кои (врз основа на комплексната проценка) ќе овозможат успешно да ги постигне поставените цели. Наставникот не треба да инсистира ученикот/ученичката да реализира активности во одредено време во кое ученикот не е подготвен да ги реализира и/или пак области кои се потешко совладливи за него затоа што тоа може да доведе до фрустрации и да предизвикува несакани и непримерени однесувања и манифестации. Акцентот при планирањето треба да биде на одредени услови без кои нема да биде можно да се реализира воспитно-образовниот процес (адекватното образование модел и пристап за секој ученик при што ќе се обезбеди оптимално развивање на вештините во сферата на социјалната партиципација и интеракција како и во развивањето на естетските чувства.

Една од главните цели на наставникот треба да биде успешно вклучување и подобро прифаќање на секој ученик од околината што е од пресудно значење за нив.

Важни предуслови за успешна работа со овие ученици е тие да стекнат чувство на сигурност, доверба во наставникот. Тие треба да имаат воспановена шема на планираните дневни активности, како и временска и просторна предвидливост и информираност за текот на планираните дневни активности.

Наставникот треба да пружа соодветни и едноставни вербални, акустички и визуелни информации, а задачите (налозите) и нивната реализација да бидат планирани како куси, сукцесивни и едноставни чекори.

- **Неделен фонд на часови: 2 часа**
- **Годишен фонд на часови: 72 часа**

Забелешка: Бројот на часовите е даден ориентационо.

• **Наставни средства:**

- разни извори на учење од непосредната околина (предмети во природата и околината);
- дидактички средства и материјали;
- визуелни средства (предмети од непосредна околина, репродукции, детски творби, апликации и сл.);
- слајдови, сликовници, списанија и сл.;
- аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД-плеер, видео-плеер, дигитален фотоапарат, дигитална камера, компјутер и други средства зависно од предметот).
- Интернет, образовни софтвери.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за ликовно творење, колективна соработката и сл. (формативно оценување). Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето.

Начини на проверување и оценување:

➤ **описно оценување:**

- ✓ опсервација на ученикот;
- ✓ разговор како начин на изразување;
- ✓ вербално опишување на сопствениот цртеж;
- ✓ степен на совладување на ликовните техники;
- ✓ индивидуални креативни способности;
- ✓ учество и изведба на ликовна творба;
- ✓ воочување и препознавање на разни предмети од непосредната околина и применување во ликовното творештво;
- ✓ презентација на ликовните ученички творби;
- ✓ креативно изразување и творење во ликовните техники;
- ✓ препознавање на ликовните техники и материјали;
- ✓ активно учество во тимската работа и др.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмага во однос на просторните услови за реализацијата се темели на Нормативот за простор за I, II и III одделение и на наставните средства за II одделение донесен од страна на министерот за образование и наука.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата во второ одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- Филозофски факултет – Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

7. РЕШЕНИЕ И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по предметот *ликовно образование* за второ одделение на деветгодишното основно образование за учениците со аутизам ја донесе

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 10-2013/3
27.07 2013 год.
СКОПЈЕ